

Kitekint? - A fény?zés kora

2011 július 03. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása Még nincs értékelve

Mérték

Mit választanánk, ha választhatnánk? Egy 400 négyzetméteres házat és hatvanperces utazást a munkába, vagy egy 300 négyzetméteres házat és 15 perces utazást?

Egy 400 négyzetméteres házat és semmi id?t mozgásra, vagy egy 300 négyzetméteres házat és 45 perc könny?

mozgást hetente négyszer? Egy 400 négyzetméteres házat és havi egy estét barátaink körében, vagy egy 300 négyzetméteres házat és havi négy estét velük? Egy 400 négyzetméteres házat és egyhetes nyaralást évente, vagy egy 300 négyzetméteres házat és évi négyhetes nyaralást? Mi még nem választhatunk, de az amerikai polgárok igen, és jelenleg az els? lehet?séget választják. Az emberi élet hosszát, egészségi állapotunkat és az élettel való elégedettségünket jelent?sen javítja, ha kevesebb id?t töltünk közlekedéssel, többet családi és baráti körben, ha rendszeresen mozgunk és többet pihenünk. Az amerikaiak többsége mégsem ezeket választja, hanem a nagyobb házat, a gyorsabb autót és a több munkát.

Robert H. Frank új könyvében azt állítja, hogy Amerikában valóságos luxusfogyasztási láz ragadta magával az embereket, ami a korábbi fegyverkezési versenyre emlékeztet. A luxuscikkek fogyasztása négyszer gyorsabban n?, mint a teljes fogyasztás. Egy átlagos ház mérete ma kétszerese az 1950-ben épített háznak, az átlagos autó ára 75 százalékkal magasabb a tíz évvel ezel?ttinek. Robbanásszer?en n? a plasztikai m?tétek száma - tíz év alatt hatszorosára -, és a korábban jellemz? 55 év feletti korosztály helyett ma már a m?tétek felét a 30-49 év közötti pácienseken végzik el. Egyre többen és egyre több pénzt adnak a fény?z? lakhelyért, a ragyogó kilátásért, a híres borokért és az el?kel? szivarokért.

Eközben 45 millió amerikai otthonában nincs egészséges ivóvíz, 1,7 millió amerikai gyerek vérében veszélyesen magas az ólomtartalom (a feln?tt szervezete a bejutott ólom 8, a gyereké az 50 százalékát szívja fel, és a magas ólomszint magas vérnyomást, emésztési és idegrendszeri bajokat okoz), romlik a közutak, hidak, közparkok állapota. A háztartások szabadon felhasználható jövedelmének négyötödét teszi ki a lakáshitelek állománya, ami 1983-ban még 56 százalékos volt. Két évtized alatt 40 százalékkal csökkentek a megtakarítások (ma a GDP 5 százaléka), miközben a hitelkártyák adóssága és a bejelentett egyéni cs?dök száma meredeken n?.

Miért történik mindez?

Szerz?nk szerint mindezért nem a gazdasági növekedés a felel?s, mert a gazdagabb országokban jobbak az életfeltételek, s?t a társadalom demokratikusabb és polgári értékekben is gazdagabb. Részben az emberi természet a ludas, hiszen mindig a nálunk jobb életkörülmények között lév?khöz viszonyítva szeretnénk jobbat, többet elérni, ezzel mérjük a sikert, és ett?l függ elégedettségünk. Annak ellenére így van ez, hogy a boldogság egy szint felett alig függ a küls? körülményekt?l, és az élettel való elégedettség eltéréseit 80 százalékban a személyiségbeli különbségek magyarázzák. Egyre több amerikai lép be a gazdagok csoportjába, ahol a luxusjavak fogyasztása szinte kötelez? rítus, ami már részben magyarázza a luxuslázat. De azok is erejükön felül próbálnak költeni, akik kevésbé engedhetnék meg maguknak, amit a gazdagok fogyasztási szokásainak szinte ragályos elterjedése vált ki. A luxusjavak birtoklása a magas társadalmi helyzetet jelképezi, a birtoklás által kiváltott érzés emeli a szerotonin nev? hormon szintjét a szervezetben, ami jó érzést, elégedettséget okoz. Hasonló a helyzet egy másik hormonnal is, a tesztoszteronnal, mert a közösségen belüli vezet? pozíció magasabb hormonszinttel jár együtt - egyaránt oka és következménye annak -, mint a gyengébb pozíció. Ennyiben drog a luxusjavak fogyasztása. Az "els? mindent visz" helyzetek terjedése is oka a láznak, mert n?nek a jövedelemkülönbségek, ezzel n? a luxusfogyasztás iránti igény.

Frank amellett érvel, hogy nem tesz jót Amerikának ez a lázas állapot. Idéz egy 65 országra kiterjed? vizsgálatot, amely kimutatja, hogy az országok gazdagsága és a leggazdagabb öt százalék, illetve húsz százalék nemzeti jövedelemb?l való részesedése között fordított a kapcsolat. Ez azt jelenti, hogy minél többet kapnak a gazdagok az adott ország nemzeti jövedelméb?l, annál szegényebb az ország, és fordítva. Ellenben minél több jut a középrétegeknek, annál gazdagabb az ország. Sok más amerikai közgazdásszal együtt egy progresszív fogyasztási adórendszer bevezetését javasolja, amely a luxusjavak fogyasztását jelent?sen drágítva elérné a láz csökkenését, és az egyensúlyát vesztett fogyasztási mintákat visszabillentené egy egészségesebb állapotba. Frank azt állítja, csak keveset kellene módosítani az amerikai társadalom fogyasztási szokásain ahhoz, hogy az amerikaiak többet takarítsanak meg, és ezzel gyorsabb legyen a gazdaság növekedése, miközben az emberek egészségesebbek, hosszabb élet?ek és boldogabbak is lennének.

Mi közünk nekünk mindehhez? Csak annyi, hogy a vírus nálunk is megjelent, a láz már itthon is jelentkezik, szerencsére még enyhe h?emelkedés formájában. Elindult a verseny a luxusjavakért, és egyre többen kapják meg a fert?zést. Két út közül választhatunk: az els? a széles középrétegek jövedelmének emelése, a második a társadalom ötödére, huszadára korlátozódó gazdagodás. El?bbi a gazdasági felzárkózás és a többség felemelkedésének útja kiegyensúlyozott fogyasztási szerkezet mellett, a másik a kevesek felzárkózása a luxusfogyasztás lázas állapotával. Az el?bbi az európai, az utóbbi a mai amerikai út. Nem lehet kérdés, hogy melyiket érdemes választanunk.

(Robert H. Frank: Luxury Fever, Money and Happiness in an Era of Excess, Princeton University Press, New Jersey, 1999)

Matolcsy György, hetivalasz.hu

Ajánló